

Гэтыя тры дзяўчыны — работніцы Бабруйскай швейнай фабрыкі імя Дзяржынскага — ударніцы камуністычнай працы. На здымку (злева направа) Тамара Карабанава, Вераніка Собаль і Надзея Якубенна.
Фота С. АНАНКІ.

ІРКУЦК. Буйныя залежы нафты прамысловага значэння выяўлены ва Усходняй Сібіры, на берагах ракі Лены. Адна са шчыліц, прабураная на глыбіні 2.164 метры, дала фантаз нафты з вялікім дэбітам.

Ленская нафта, адкрытая ў ніжне-кембрыіскіх адкладах, вызначаецца багатым утрыманнем лёгкіх вуглевадародаў.

Нафтаноснасць неграў Усходняй Сібіры неаднаразова прадказвалі вядомыя савецкія геологі. Цяпер гэтыя прагнозы бліскача пацвярджаюцца. У бліжэйшы час на берагах Лены

будзе закладзена яшчэ некалькі глыбокіх шчыліц, якія дазвolyць больш дакладна ацаніць запасы новага месцанараджэння.

Дзесяткі тысяч квадратных метраў загартаванага шкла для трактарнай і аўтамабільнай прамысловасці рэспублікі выпускаецца ў бягучым годзе Гомельскім шклявадом. На здымку: кантралёр АТК Валыяціна Касянюкова (справа) і аператар Ніна Цалкавікова працяраюць якасць загартаванага шкла.

Слаўся, Айчына ты наша свабодная!

Гомельскі Радзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАЯ СЕКЦЫІ КАМІТЭТА ЗА ВЯРТАННЕ НА РАДЗІМУ І РАЗВІЦЦЕ КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЕЙ З СУАЙЧЫНІКАМІ

№ 26 (610)

Красавік 1962 г.

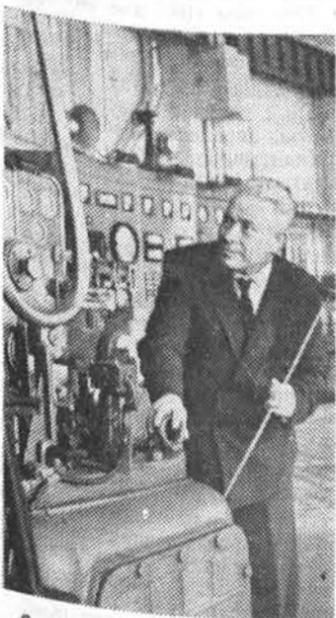
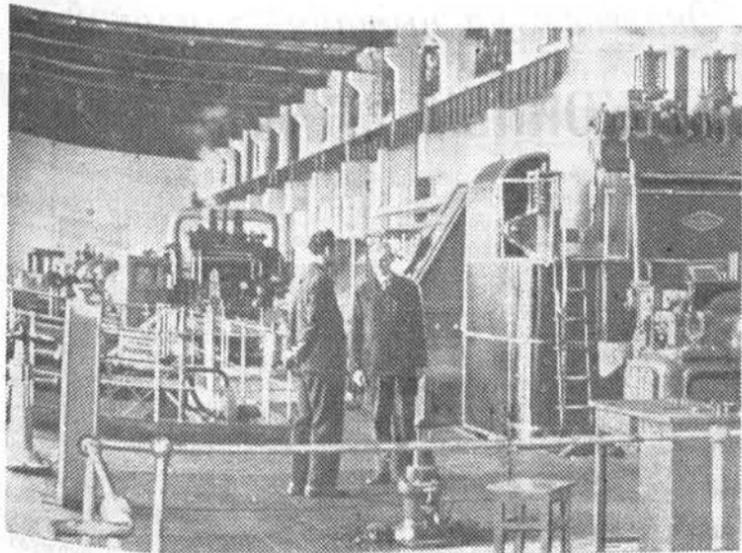
Год выдання 8-ы

Дываны з беларускім арнамантам

Пакрывалы на ложках, абрусы, дзіцячыя дываны, хусткі і многія іншыя вырабы выпускае мінская фабрыка «Прагрэс». Толькі летась яна асвоіла восем новых вырабаў разнастайных фасонаў.

Сёлета фабрыка ўкараніла ў вытворчасць навішныя айчыныя машыны: шматчаўночныя ткацкія станкі, развівальна-матэрыяла абсталяванне. На іх будзе выпускацца новыя вырабы. Удасканаленае ткацкае абсталяванне дазволіць калектыву фабрыкі вырабляць больш прыгожую, дабраякасную прадукцыю.

У стадыі ўкаранення знаходзіцца новы дыван з беларускім арнамантам. Будзе выпускацца новыя дывановыя пакрывалы, абрусы, а таксама невялікія абрусы для туалетных столікаў.

Смалыцкая ДРЭС — адно з перадавых прадпрыемстваў рэспублікі. За год на станцыі сэканомлена каля 3 тысяч тон паліва і каля 2 мільянаў кілават-гадзін электрычнай энергіі. Усе працэсы на прадпрыемстве механізаваны і аўтаматызаваны. Аслугоўваюць спецыялісты. Сярод іх і машыніст турбіны Уладзімір Васільевіч Панюк. Ён працуе тут з дня пуску электрастанцыі.
На здымках: 1. Агульны выгляд машынай залы Смалыцкай ДРЭС. 2. Перадавы машыніст турбіны Ул. Панюк у час дэжурства.

Савецкім людзям добра знаёма і дарага імя амерыканскага камуніста Генры Уінстана. Гэты нязломны змагар за мір і шчасце амерыканскага народа быў кінуты рэакцыянерамі ў турму, дзе згубіў зрок.

У сучасны момант таварыш Уінстан знаходзіцца на лячэнні ў Савецкім Саюзе. З усіх канцоў нашай краіны ў адрас Генры Уінстана ідуць сардэчныя пісьмы, у якіх выказваецца глыбокае захапленне яго высокай мужнасцю. Напісала пісьмо таварышу Уінстану і студэнтка Томскага педагагічнага інстытута Роза Шафігуліна...

Ніжэй публікуюцца пісьмо Розы Шафігулінай і адказ Генры Уінстана.

Паверце, я хачу, каб Вы былі ў Вашай камуністычнай партыі такім жа, як раней. Прашу Вас, не адмаўляючыся ад маёй прапановы. Вам належыць многа зрабіць для Вашага народа, для Вашай Камуністычнай партыі, і я хачу быць разам з Вамі. Запэўню Вас, я пішу зусім шчыра. (Я ўжо дастаткова дарослая, мне дваццаць год).

Чакаю Вашага адказу (і згоды).
Жадаю добрага здароўя.

Роза ШАФІГУЛІНА,
студэнтка Педагагічнага інстытута,
факультэт замежных моваў.
г. Томск,
14 снежня 1961 года.

Людзі прыгожай душы

Дарагі Генры Уінстан!

Я пішу Вам, таму што не магу маўчаць. Я ведаю аб Вашым вялікім няшчасці.

Вы — сапраўдны камуніст! Я звычайная савецкая дзяўчына, студэнтка. Я жыю для людзей і таму прапаную Вам свае вочы. Я маладая, мае вочы цудоўна багатыя. Вам яны патрэбны для барацьбы. Вы павінны даць згоду. Адкажыце мне, і я прыеду да Вас, дзе б Вы ні знаходзіліся.

Паверце, я хачу, каб Вы былі ў Вашай камуністычнай партыі такім жа, як раней. Прашу Вас, не адмаўляючыся ад маёй прапановы. Вам належыць многа зрабіць для Вашага народа, для Вашай Камуністычнай партыі, і я хачу быць разам з Вамі. Запэўню Вас, я пішу зусім шчыра. (Я ўжо дастаткова дарослая, мне дваццаць год).

ваіне, якая вядзецца ў Злучаных Штатах.

Ты пішаш, што я «сапраўдны камуніст». Мне надзвычай дорага гэта ацэнка, і я прымаю яе з вялікай удзячнасцю як мэту, да якой павінен імкнуцца кожны большага гонару, чым быць сапраўдным камуністам. Значыць, ты разумеш, што мне перашкаджае мая слепата, але погляд мой ясны. Рад паведаміць, што мой агульны стан здароўя паляпшаецца. Хутка я вярнуся да маёй сям'і і зноў уступлю ў барацьбу, якая ідзе ў маёй краіне. Слепата — яшчэ не значыць бездапаможнасць. У гэта я веру непахісна, асабліва пасля сустрэчы з Іванам Афанасьевым, героем абароны Волгаграда. Нягледзячы на слепату, ён актыўна ўдзельнічае ў будаўніцтве камунізма. У гэта я непахісна веру пасля таго як даведаўся, што робяць сляпыя дзеці ў школе-інтэрнаце № 1, пасля шчырых размоў з кіраўнікамі Усерасійскага таварыства сляпых і пасля знаёмства з тым укладам, які ўносіць сляпыя ва ўсе галіны жыцця ў Савецкім Саюзе.

Дазволь мне сказаць, дарагая Роза, што словы «звычайная дзяўчына» сведчаць аб тваёй прыгожасці. Мне хацелася б быць пісьменнікам, каб выказаць словамі высакароднасць тваёй душы. Спадзяюся, што хутка адзін з пісьменнікаў зможа сказаць аб гэтым. Задумайся на хвіліну над значэннем такога пытання: які водгук знойдзе гэта прапанова сярод мільянаў амерыканцаў — неграў і белых? Перад імі савецкая дзяўчына, шчаслівая і свабодная, якая жыве ў той час, калі пачалося практычнае будаўніцтва камунізма. Яна прапануе свае вочы неграў, які згубіў зрок у барацьбе супраць прыгнечання і няроўнасці, у барацьбе за сацыялізм. Які гэта цудоўны прыклад пралетарскага інтэрнацыяналізму! Я ўсёй душой веру, што ты пішаш «зусім шчыра» і што ты «дастаткова дарослая».

Павер, твая прапанова выклікала ў мяне слёзы. Ты прапануеш мне свае вочы і пішаш пры гэтым, што «не баіся аперачыі».

Сягоння ідзе барацьба не толькі за сучаснае, але і за будучае шчасце чалавека ў камуністычным свеце, дзе будзе панаваць мір.

(Заканчэнне на 2-й стар.)

ШЧАСЦЕ ПРЫДЗЕ ВЯСНОЙ

Дарагая рэдакцыя! Некаторыя нашы суайчыннікі пабывалі на Радзіме. Пасля вяртання яны часта раскажваюць аб тым, што бачылі.

Большасць у захапленні ад велізарных дасягненняў савецкага народа ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі. Такія людзі, параўноўваючы поспехі СССР з мінулым, не сумняваюцца ў тым, што Савецкая краіна пабудуе камуністычнае грамадства.

Але сустракаюцца і зласліўцы, якім усё не падабаецца ў СССР. Вядома, верыць такім людзям нельга. І што характэрна: іменна вось такія зласліўцы часта крычаць аб нейкім «вызваленні» эмігрантаў ад «уплыву камуністаў».

Я з вялікім задавальненнем чытаю ў газеце расказы тых, хто вярнуўся ў СССР і стаў сумленным грамадзянінам сваёй Радзімы. Радуюся, што такія людзі, нарэшце, знайшлі Айчыну і працуюць на карысць свайму народу.

У гэтым пісьме хачу напісаць і аб нашым жыцці. Цяпер у Антарыо многа гавораць аб гандлі наркотыкамі. Справа ў тым, што ў апошні час сюды завезена кантрабандай вялікая колькасць розных наркотыкаў, вельмі небяспечных для здароўя. Людзі з гневам гавораць, што органы ўлады скрозь пальцы глядзяць на гандаль такім таварам.

У некаторых мясцовых газетах публікуюцца артыкулы з заклікам заваджаць «душы» эмігрантаў. Нават смешна станоўцца, калі чытаеш гэту пісаніну.

Я вельмі часта дступаю ў спрэчку з тымі, хто распаўсюджае няпраўду аб вялікай Савецкай краіне. А вясной гэтага года вырашыла сама паехаць на Радзіму, хоць, як вядома, простым людзям у Канадзе не так лёгка назапасіць грошай на дарогу.

Сустрэча з Радзімай надасць новыя сілы, так патрэбныя ў нашым нярадасным жыцці на чужыне.

А. КУЗЕНКА.

Канада.

4 КРАСАВІКА 1962 года спаўняецца 50 год з дня нараджэння загадчыка сектара этнаграфіі і намесніка дырэктара Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР А. І. Залескага.

Адам Іосіфавіч Залескі нарадзіўся ў сялянскай сям'і на Віцебшчыне. З малых год застаўся без бацькі і быў вымушан займацца цяжкай працай па гаспадарцы. Адначасова вучыўся ў школе. Пасля заканчэння сямігадкі і шасцімесячных курсаў ва ўзросце 19 год стаў працаваць настаўнікам пачатковай школы. Кваліфікацыю педагога павышаў завочна ў педвучылішчы, а з 1935 года ў настаўніцкім інстытуце. У 1940 годзе А. І. Залескі закончыў гістарычны факультэт Мінскага педінстытута і паступіў у аспірантуру АН БССР. Аднак вайна перапыніла работу маладога вучонага. З 1941 па 1945 год са зброяй у руках на франтах Айчыннай вайны А. І. Залескі абараняў сваю Радзіму. Быў узнагароджан двума ордэнамі і трыма медалямі. На фронце ў 1944 г. быў прыняты кандыдатам у члены КПСС.

Пасля вайны да 1953 года працаваў выкладчыкам гісторыі СССР і дэканам факультэта Курскага педінстытута і адначасова вёў навукова-даследчую работу па гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

У 1951 годзе А. І. Залескі абараніў кандыдацкую дысертацыю і атрымаў навуковую ступень кандыдата гістарычных навук.

У 1953 годзе А. І. Залескі быў выбраны па конкурсу на пасаду загадчыка сектара этнаграфіі Інстытута гісторыі АН БССР, а з 1955 года адначасова працаваў намеснікам дырэктара гэтага Інстытута. Са стварэннем Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору з 1957 г. займае тыя ж пасады ў новым інстытуце.

Адам Іосіфавіч з 1947 года ўсе свае навуковыя інтарэсы канцэнтруе на даследаваннях гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, вывучае патрыятычную дзейнасць шырокіх працоўных мас. Іх барацьбу з нямецка-фашысцкімі захопнікамі. Як этнограф, займаецца распрацоўкай актуальных пытанняў сучаснага быту працоўных Беларусі.

Вынікі навуковых даследаванняў А. І. Залескага апублікаваны ў шматлікіх працах. Ён выдадзена 9 асобных кніг і брашур, надрукавана 14 артыкулаў у навуковых часопісах і 46 артыкулаў у газетах. Акрамя гэтага, ён з'яўляецца аўтарам 10 артыкулаў у калектыўных выданнях. Асабліва

Гродзенскі сімфанічны

Увечары ў напрамку да Палаца культуры тэкстыльшчыкаў спяшаюцца людзі з музычнымі інструментамі. Гэта — удзельнікі гарадскога самадзейнага сімфанічнага аркестра.

— Дзень добры, Васіль Паўлавіч! — вітае ля ўваходу «кантрабаса» — дацэнт Гродзенскага сельскагаспадарчага Інстытута Вязроднага «першая скрыпка» — кандыдат гістарычных навук, выкладчык педагогічнага Інстытута Якаў Навумавіч Мараш.

Да іх далучаюцца студэнт сельскагаспадарчага інстытута У. Крыцкі, пенсіянер М. Амяльнячык, праваднік В. Рапайка і іншыя аматары сімфанічнай музыкі.

І вось дырыжор Леў Стругацкі падмае палачку: — Увага! — і палліся чароўныя гукі...

Любяць гродзенцы свой сімфанічны аркестр, канцэрты яго праходзяць заўсёды пры перапоўненнай зале. У рэпертуары самадзейнага калектыву «Незакончаная сімфонія» Шуберта, уступ да оперы Біза «Кармен», «Вясельны марш» Мендэльсона, «Канцэртная рапсодыя» Бабаева, першы канцэрт Рахманінава для фартэпіяна з аркестрам і іншыя — усяго звыш трыццаці твораў. Цяпер аркестр працуе над творами беларускай сімфанічнай музыкі.

П. МІСЬКО.

А. І. ЗАЛЕСКІ.

лівай увагі заслугоўваюць працы А. І. Залескага «Беларускі народ у гады Вялікай Айчыннай вайны», Мінск, 1959 (напісана ў сааўтарстве з І. С. Краўчанкам) і «Быт беларускіх сялян у партызанскім краі».

тэктурны і мастацтва ЮНЕСКО, старшыня Мінскага абласнога таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў, старшыня Беларускага рэспубліканскага камітэта па падрыхтоўцы да VII Сусветнага кангрэсу антрапалагаў і этнографуў, намеснік старшыні Беларускай секцыі Камітэта за вяртанне на Радзіму і развіццё культурных сувязей з суайчыннікамі і інш.

Жадаем дарагому юбіляру многіх год жыцця і плённай працы на карысць нашай Радзімы.

Дырэктар Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР акадэмік АН БССР П. Ф. ГЛЕБКА.
Старшы навуковы супрацоўнік кандыдат гістарычных навук В. К. БАНДАРЧЫК.

ЮБІЛЕЙ ЭТНОГРАФА

Разам з гэтым А. І. Залескі вядзе вялікую работу па падрыхтоўцы кадраў у галіне этнаграфіі.

А. І. Залескі вядомы ў нашай рэспубліцы як актыўны грамадскі дзеяч. Ён выконвае шэраг адказных даручэнняў, сярод якіх наступныя: член-карэспандэнт Камітэта па ахове помнікаў культуры, архі-

У рэдакцыю нашай газеты прыйшоў ліст ад Мікалая Царыка з Англіі. Яго цікавіць тэатральнае жыццё на Бацькаўшчыне. «Сярод так званых пераёмчаных асоб ёсць людзі, — піша М. Царык, — якія сцвярджаюць, быццам у Беларусі загінула культурнае жыццё і што ў нас ужо няма нацыянальных тэатраў. Ці праўда гэта? Асабліва хацелася б ведаць, як абстаіць справа з вучобай тэатральнай моладзі»... Па просьбе рэдакцыі адказ на ліст М. Царыка напісаў тэатральны крытык Міхась Міхайлаў. Друкуем яго артыкул.

Старшы выкладчык Мінскага харэаграфічнага вучылішча — заслужаная артыстка БССР Ніна Федараўна Младзінская са сваімі выхаванцамі перад іх выходам на сцэну.

КЛАПАЦІЦА пра будучыню тэатра, выходзяць творчыю моладзь, неспакойную, дапытлівую, інтэлектуальную стала высакароднай традыцыяй мастакоў Савецкай Беларусі.

Выдатныя майстры беларускай нацыянальнай сцэны аддаюць сваё сэрца, талент, шматгадовы і шматгранны вопыт маладому пакаленню артыстаў, тым, хто ў ансамблі з майстрамі ўжо цяпер стварае цудоўныя вобразы сучаснікаў, паўнакроўныя характары ў класічным рэпертуары. І не толькі ім, але студэнтам і студыйцам, якія толькі яшчэ пачынаюць свой самастойны шлях.

эстэцікам пустазвонствам.

Савецкая дзяржава стварыла моладзі ўсе ўмовы для спраўды свабоднай творчасці. Нашы юныя мастакі пазбаўлены ад выпустошваючай душы і сэрца канкурэнцыі «дзеячоў» буржуазнай сцэны, дзе гінуць яркія народныя таленты. Стыль савецкага тэатра, яго выдатная асаблівасць — здаровае і плённае спаборніцтва. Кожнаму творцы адкрыта шырокая дарога ў жыццё, у будучыню, у светлае сёння і камуністычнае заўтра.

Маладыя актывісты беларускага тэатра прынялі ў свае надзейныя, трывалыя рукі эстафету ад старэй-

Людзі прыгожай душы

[Пачатак на 1-й стар.]

І гэта вялікае шчасце — атрымаць маленькае пісьмо ад дваццацігадовай дзяўчыны, якая так дакладна ўсведамляе сваю ролю ў жыцці. На шляху могуць сустрэцца сур'ёзныя цяжкасці, але будучае ў нас светлае і велічнае, і заўтра спатрэбіцца іменна тая сіла характару, якую праявіла ты. Гэта значыць, што для выканання сваёй ролі ў будучым ты павінна быць такой, якая ты ёсць сёння. Я вельмі добра разумею шчырасць тваёй прапановы. І рад сказаць, што не магу прыняць яе. Мая бяда — не вочы, а знясіленне нервовай сістэмы. Вінаваты ў гэтым жорсткі, бессардэчны, бесчалавечны турэмны рэжым у Злучаных Штатах.

Але дзякуючы велізарным клопам і намаганням савецкіх дктароў мой агульны стан палепшыўся, і маё адно вока ўжо адрознівае розніцу паміж светлым і цёмным. Не выключана магчыма, што аднаўленне зроку пойдзе яшчэ далей. Такім чынам, ты можаш пераканацца, што медыцына аказвае мне вялікую дапамогу. Я не выйшаў са строю. І якое шчасце ўсведамляць, што ты бачыш і разумеш будучую барацьбу. Я вярнуся да свайго народа, і мне будзе прыемна расказаць яму аб народзе вялікага Савецкага Саюза, аб яго велізарных дасягненнях ва ўсіх галінах і няспынных намаганнях адстаяць мір на зямлі і дабіцца раззбраення.

Ультраправыя, макартысты, бэрчысты ў ЗША вядуць тэрор супраць дэмакратыі наогул і канстытуцыі ў асаблівасці, іх зыходны пункт — спроба аб'явіць камуністычную партыю па-за законам. Такі выдатны абаронца камунізма ў Злучаных Штатах, як Гэс Хол, абвінавачаны ў адмаўленні каму-

ністычнай партыі зарэгістравацца; апрача таго Гэс Хол і выдатны негрыянскі кіраўнік Бенджамін Дэвіс абвінавачаны ў шасцідзённым спазненні з рэгістрацыяй, і ім пагражае 30 год турмы і штраф у 60 000 долараў. Відны рэдактар газеты «Уоркер» Джэймс Джэксан і Філіп Барт, вядомы прафсаюзны кіраўнік, прыгавораны да 6 месяцаў турэмнага зняволення рэакцыйным фашысцкім суддзёй таму, што яны змагаліся за свабоду слова. Дзяржаўны дэпартамент аб'явіў неспраўдлівыя замежныя пашпарты «мяцежнай жанчыны» — Элізабет Герлі Флін і Джэймса Джэксана. А зараз робіцца беспрэцэдэнтная спроба атрымаць з нашай партыі падаходны пададак у паўмільёна долараў як з арганізацыі, якая прыносіць прыбытак.

Небяспэка зусім рэальная і вялікая. Камуністы ў Злучаных Штатах вядуць смелую барацьбу. Перад імі мноства цяжкасцей, але камуністычная партыя разам з усімі дэмакратычнымі сіламі Злучаных Штатаў атрымае перамогу ў барацьбе за дэмакратыю і мір. І для мяне вялікая радасць усведамляць, што я іду ў будучае разам з табой, каб дабіцца канчатковага вызвалення чалавецтва. Будучае належыць моладзі ўсяго свету. І для мяне вялікі гонар пісаць аднаму з перадавых змагаючых за сённяшні і заўтрашні дзень.

Я заканчваю пісьмо, адчуваючы найвялікшае захапленне маім юным сябрам Розай. Я веру, настане дзень, калі я змагу паціснуць тваю руку. Памятай, твае вочы ззяюць ярчай за любыя брыльянты ў кароне. І яны павінны заставацца такімі.

Генры УІНСТАН.

22 сакавіка 1962 года.

Адказваем на пытанні землякоў

НЕСПАКОЙНЫЯ, ДАПЫТЛІВЫЯ

шых майстроў і нясуць яе далей, у камунізм, павялічваючы здабыткі бацькоў і матак характаром юнацкіх сэрцаў, наватарскімі знаходкамі, свежымі, шчырымі эмоцыямі. Моладзь — гэта ўжо цікавыя, своеасаблівыя мастакі, якіх любіць глядач, давярае іх эстэтычным густам, чакае сустрэч з імі.

Акцёрскія таленты выпрабавуюць свае сілы не ў другарадных п'есах або маленькіх ролях, а ў характарах складаных і шматгранных, якія паграбуюць не толькі самастойных прыродных здольнасцей, але багатыя ведаў і значнай творчай культуры.

Прыкметамі яркай індывідуальнасці вызначаюцца маладыя артысты В. Тарасаў (тэатр імя Янкі Купалы), Л. Цімафеева (Тэатр юнага глядача), спявак В. Глушакоў і балерына А. Карзянкова (Тэатр оперы і балету).

В. Тарасаў глыбока пранікае ва ўнутраны свет героя, у яго думкі, пачуцці, душэўны імкненні. Сцэнічныя партрэты, з якімі артыст пазнаёміў глядачоў, нібы напісаны маслянымі фарбамі, настолькі яны сакавітыя, паўнакроўныя. У «пачырку» Тарасава мы знаходзім прывабныя рысы, уласцівыя выдатнаму майстру беларускай сцэны Б. Платонаву. Малады артыст не капіруе вядомага мастака, а творча авалодвае яго традыцыямі, высакароднай манерай і стылем ігры.

Дыяпазон В. Тарасава даволі шырокі. Ён з поспехам выступаў у вобразах Івана Каламіяца («Апошнія» М. Горкага), Няхлодава («Узакрэсненне» Л. Талстога), рэвалюцыянера-бальшавіка Мяснікова («Дні нашага нараджэння» І. Мележа). Здольны артыст раскрывае высакародныя рысы юнака ў спектаклях «Лявоніха на арбіце» А. Макаёнка, «Мільён за ўсмешку» А. Сафронава і ў іншых творах сучаснай драматургіі.

Многа радасці нясе глядачам школьнікам Л. Цімафеева. Гэта артыстка лірычная, шчырая, з тонкім эстэтычным густам. Многім яе гераімам уласціва пазытыўнасць, цёплая сардэчнасць, пяшчотная рамантычнасць і, разам з тым, са-

праўдны драматызм, прынцыповасць у абароне свайго права на шчасце.

Шырокае прызнанне заслужыла Яніна — Цімафеева ў спектаклі «Папараць-кветка» І. Козела. Гэта вобраз-эталон, вельмі характэрны для мастацтва артысткі. Мы знаём геранію Цімафеевай ва ўсім багацці інтэлектуальна-эмацыянальных рысаў. Думкі Яніны — светлыя і чыстыя, як крынічная вада, а сумленне беларускай дзяўчыны бездакорнае, як і яе каханне. Яніна з прастай, даверлівай дзяўчыны вырастае ў трагедыю геранію, якая ва ўмовах буржуазнай Польшчы гіне, але не здраджвае свайму сумленню, сваім ідэалам і пераконанням.

У шматлікіх вобразах маладых жанчын і дзяўчат-сучасніц Я. Цімафеева, апрача прывабных лірыка-рамантычных рыс, раскрыла драматызм і гумар, іх глыбокі роздум над жыццём і патрыятычнай пачуццямі.

Саліста В. Глушакова хочацца назваць беларускім Лемешавым, настолькі чысты і звонкі яго голас, багатая вакальная і сцэнічная палітра артыста. Ён спявае лёгка, без напружання і натуральна жыве на сцэне радасцямі і трыюфамі сучасных і класічных герояў.

Манера В. Глушакова ўвабрала ў сябе рэалістычныя традыцыі савецкай опернай сцэны. І разам з тым ёй уласцівы індывідуальныя асаблівасці, выключная мяккасць і кантыленнасць вакальнага валонку партыі, дасканалая валоданне голасам ва ўсім яго шырокім дыяпазоне.

В. Глушакова з увагай слухаюць у беларускіх оперных «Калочай ружа» Ю. Семанякі, «Яснае світанне» А. Туранкова, у класічных спектаклях «Фауст» і «Траўніта».

Заслужаная артыстка БССР Ала Карзянкова трывала авалодала сэрцамі і думкамі аматараў класічнай харэаграфіі. Яе смела можна назваць наватарам у вы-

(Заканчэнне на 4-й стар.)

КАЛДЫЧОЎСКАЯ ТРАГЕДЫЯ

Працягваем расказаць нашым землякам аб судовым працэсе ў Баранавічах над здраднікамі Радзімы Калыко, Сянкевічам, Кухтам і Каралевічам. У мінулых нумарах «Голасу Радзімы» (№№ 22, 24, 25) мы пісалі аб тым, як беларускія буржуазныя нацыяналісты Астроўскі, Кушаль, Рагуля, Ждан, Ясюк і іншыя, выслужваючыся перад гітлераўскімі катамі, штурхалі на шлях здрады людзей, нахштал чатырох падсудных, дапамагалі акупантам знішчаць савецкіх людзей.

Пра непасрэдным удзеле беларускіх нацыяналістаў у вёсцы Калдычова, што ў 17 кіламетрах ад Баранавіч, быў створаны лагер смерці. Аб тым, што ўяўляў сабой гэты лагер, аб страшэнных мукх і пакутах, якія давалася перанесці там людзям, ты даведзешся, чытач, з матэрыялаў, які мы прапануем тваёй увазе сёння.

5. Не забудзем, не даруем

КАЛДЫЧОВА... Тут быў утульны куток. З кветкамі і зялёнымі гаюмі, з невялікімі азёркамі, дзе купаліся дзеці, з урадлівымі палямі... Тут жылі мірныя людзі, якія любілі свой край...

І вось сакавіцкай раніцай 1942 года сюды ўварваліся нямецкія грузавікі з бандытамі ў шэра-зялёнай фашысцкай форме. Не адразу здагадаліся калдычоўцы, што задумалі зрабіць тут яны, але калі ўбачылі, як вялікая тэрыторыя ў некалькі рады абносіцца калючым дротам, як усталяваліся на вяртаўнічых будкі, зразумелі: каты рыхтуюць яму смерці.

Усё рабілася незвычайна хутка: рыхтаваліся пакой для жылля, сталовая, пляцоўка для забавы лагерам начальству, калгасныя стайні ператварыліся ў баракі, дзе меркавалася размясціць вязняў, абсталёўвалася камера катаванняў...

Па асабістаму ўказанню заўзятага ворага беларускага народа маёра СД Ф. Кушала для аховы лагера прыбыла 7-я рота 13-га карнага батальёна ў складзе дзевяноста дзевяці ўзброеных да зубоў ахоўнікаў-палцаў і чатырох немцаў на чале з унтар-афіцэрам Горнам. Хутка прыбылі і першыя ахвяры: некалькі сот мужчын, жанчын, старых і дзяцей.

За што трапілі сюды гэтыя мірныя людзі?

За тое, што іх родныя пайшлі на фронт або ў партызанскія атрады абараняць сваю свяшчэнную зямлю, за няздарадзенае гітлераўцам чырвонаармейскае абмундзраванне, за з'яўленне на вуліцы пасля васьмі гадзін вечара, за тое, што людзі не хацелі схіліць перад акупантам свае гордыя галовы, пайшлі на службу да фашыстаў, за любыя іншыя «правіннасці», а то і проста без усялякіх прычын.

Вось што расказвае Рыгор Андрэевіч Алфераў, жыхар горада Баранавічы, які трапіў у лагер смерці ў ліку першых вязняў:

— У пачатку 1942 года баранавіцкая турма была перапоўнена зняволенымі. Каты не паспявалі расчышчаць месцы для новых вязняў, якіх прыводзілі кожны дзень. Таму турму вырашылі расчысціць іншым шляхам: перакінуць зняволеных у Калдычоўскі лагер смерці. Забойцы адабралі вялікую групу людзей, сярод якіх быў і я, і са звязанымі рукамі і нагамі кінулі на машыны. Прывезлі ў Калдычова. Там яшчэ не было вязняў. Мы прыбылі першымі. Нас усіх па чарзе па-зверску збілі, не шкадуючы ні жанчын, ні дзяцей. Такі быў закон катаў: збіваць кожнага, хто трапіў у іх рукі. Потым кінулі ў брудныя стайні.

Сярод нас быў хлопчык. Ён хацеў уцячы з-за калючага дроту, але яго злавілі, выкапалі яму, прымусілі ўлезці ў яе, стаць на калені, і Сянкевіч раздрабіў яму галаву. А немец Горн выступіў з прававай, у якой сказаў:

— Так будзе з кожным, хто паспрабуе ўцякаць з лагера.

Гэта было ў першы дзень. А што тварылася потым, перадаць цяжка.

З таго часу не зачыняліся лагерныя вароты. Праз іх прайшлі дзесяткі тысяч людзей. Адных адпраўлялі на смерць, другіх прыводзілі на мукі і пакуты.

17 год прайшло з часу крывавага разбою ў Калдычове. Даўно паўне там цішыня. Белы снег, як саван, пакрыў магілы пакутнікаў. Іх вечны спакой ахоўваюць плакучыя бярозы. І дзесяткі нямых сведкаў: роў, куды каты кідалі трупы закатаваных, турма, дзе гналіся людзі, бярозавыя гаі, дзе праводзіліся масавыя расстрэлы, сама калдычоўская зямля, наскрозь набрынялая крывёю, нагадваюць аб жаклівых злачынствах, зробленых тут здраднікамі-зайбойцамі.

Але няхай табе, чытач, жывыя сведкі, якія цудам вырваліся ад смерці з калдычоўскага пекла, расказаць аб тым, што тварылася за калючым дротам. Гэтыя людзі на сабе пазналі ўвесь жах лагернага парадку. Яны бачылі там чалавекпадобных, якія жорстка каралі вязняў. Яны чулі стогны пакутнікаў, плач жанчын і дзяцей, які раздзіраў душу. Яны памятаюць забітых і закатаваных. Яны, гэтыя жывыя сведкі, прыехалі на працэс у Баранавічы з усіх куткоў Беларусі, каб расказаць людзям страшэнную праўду аб крываваых злачынствах гітлераўцаў і іх прыслужнікаў, якія прадалі свой гонар, сумленне, свой народ, сваю Радзіму.

Гэта і да цябе, чытач, звяртаюцца сведкі. Пачуй іх голас! Няхай ён напоўніць тваё сэрца болем за забітых і закатаваных у Калдычове, гневам і абурэннем супраць катаў, некаторыя з якіх схаваліся ад народнай помсты і ходзяць зараз побач з табой.

Імёны калдычоўскіх душагубаў: **Бабко, Калыко, Кухта, Сянкевіч, Каралевіч, Сцепанюк, Варонік, Пранчак, Дыра, Ждан, Гутырчык, Іх натхніцеляў і настаўнікаў — Астроўскі, Кушаль, Рагуля, Ясюк...**

Вось што расказалі былыя вязні Калдычова аб дзейнасці гэтых ашалелых забойцаў.

Сяргей Міхайлавіч НОВІК — (ПІЮН), паэт:

Я не буду гаварыць аб пакутах, якія давалася перажыць

Г. ПАРОМЧЫК

самому, раскажу аб тых, каго няма больш сярод нас, жывых, раскажу аб расстреляных і закатаваных у лагеры.

...Сярод нас была 72-гадовая жанчына. Бандыт падыйшоў да яе і сказаў:

— Ідзі, старая скаціна, паглядзі, які здохлы сабака ляжыць у кустах...

Бабулька адмовілася ісці. Тады кат з размаху ўдарыў жанчыну, і ўбеленая сівізной галава пакрылася крывёю. Ледзь перастаўляючы ногі, бабулька папалася туды, куды прымусіў яе ісці бандыт. У кустах ляжаў яе разарваны на кавалкі сын...

— Гэта мой сын! — сказала бабулька і горда пайшла назад на ланейку, але хутка сілы яе пакінулі, і яна б упала, каб не падтрымалі жанчыны. Назаўтра раніцай зняволеных выгналі зноў на ланейку, а на насілках два вязні прынеслі з камендатуры труп нейкага старога. Бабулька пазнала ў ім свайго мужа і з крыкам кінулася да яго. Але бандыт-эсэсэвец падбег да яе і скамандаваў: «На месца!». — і з усіх сіл ўдарыў дубінай па сівай галаве.

...Яе прывалі ў лагеры «цыганачкай». Яна была маладая і вельмі прыгожая. Бронзавы твар, чорныя локаны і блакітныя, як неба, вочы... У лагер яе забралі разам з мужам-настаўнікам і шасцімесячнай дзяўчынкай. Спачатку па-зверску закатавалі мужа, потым чарга дайшла і да яе. У адзін з дзён страшэннай расправы над людзьмі да «цыганачкі» падыйшлі забойцы. Яна з усіх сіл прытуліла да грудзей дзіця. Каты схпілі дзіцятка за ручку і адарвалі яе... Пры раскопках быў знойдзены труп маладой жанчыны, якая моцна прыцскала да сябе дзіцятка з адарванай ручкай. Гэта была «цыганачка».

...Інжынер Валасевіч хадзіў капаць траншеі. Аднойчы ён спытаў у катаў:

— Навошта яны?

— Фабрыку будзем будаваць на тваіх касцях, — адказаў нелюдзі, што сядзець на лаве падсудных, і за гэтае пытанне кінулі яго ў камеру катаванняў. Ён вярнуўся адтуль з вялікімі чырвонымі плямамі на спіне.

— Што гэта? — спыталі мы, зняволеныя.

— Хадзіў на «лячэнне», — адказаў вязень. — Немцы прывязаў да крэсла і палілі кварцавай лампай...

Інжынер Валасевіч не выйшаў з лагера.

...20 жанчын, з якімі было 19 дзяцей (самай маленькай дзяў-

чыцы было толькі тры дні, яна нарадзілася ў лагеры), пагналі на расстрэл. Яны ішлі з пустымі кансервавымі бляшанкамі, у якія ім два разы ў дзень налівалі баланду. Каты сталі адбіраць у маці бляшанкі, з якіх яны кармілі сваіх дзяцей баландай.

— Яны вам больш не спатрэбяцца, вы едзеце на іншую кватэру, — гаварылі яны.

Потым дзяцей вырываўлі з рук матак і, як паленне, кідалі на машыну тварам уніз. Дзеці крычалі і плакалі, але вар'ятаў не кранаў гэты плач. Яны сталі наверх, утрамбавалі нагамі жывы груз, і машыны паехалі ў бок лесу. Потым доўга над лесам стаяў чорны дым. Людзі казалі: трупы аблілі бензінам і падпалілі.

...Доктара Навіцкага крывапіўцы кінулі ў душагубку... Яны па-зверску закатавалі артыста Паўла Карасевіча, кавала Васіля Бянько, рабочага Мікалая Мінчука, друкара Івана Валаховіча, калгасніка Васіля Якімовіча, настаўніцу Ядзвігу Куніцу, урача Шварца, агранома Нікалаева. Ці ўсіх пералічыш...

Яфім Селівестравіч КАСЦЮК, рабочы:

Ніколі не забуду аблітых крывёю рук гэтых чатырох азвярэлых бандытаў. Гэтыя крывавае рукі білі мяне так, што па сягонняшні дзень на целе засталіся страшэнныя сляды. Жонку маю гэтыя рукі зрабілі інвалідам.

Аднойчы галодны вязень, хлопчык год пятнаццаці, працуючы на агародзе, з'еў дзве сырыя бульбы. Яго павеслі, а зняволеных сабралі перад шыбеніцай і сказалі:

— Хто яшчэ захоча жраць, таксама трапіць на шыбеніцу.

Потым каты наладзілі парад ля шыбеніцы. Людзі павінны былі гуськом праходзіць каля трупы і ўдарацца аб халоднае цела...

Александр Ціханавіч КУЗНЯЦОУ, калгаснік:

Чаго толькі не прадумвалі гэтыя галаварэзы! У ліку ін-

шых ізверскіх пакаранняў было і такое: у двор зганялі вязняў. Некалькі асуджаных выводзілі наперад і прымушалі прысесці, узяцца за пяткі або ўзяць які-небудзь груз і ў такім становішчы скакаць. Ззаду ішлі ахоўнікі і падганялі дубінкамі. Калі людзі падалі, іх білі і прымушалі зноў рухацца. А вось гэтыя каты, што сядзець зараз на лаве падсудных, стаялі ў баку і рагаталі. Пасля гэтага «танца», які атрымаў назву «жабкі», тры — чатыры дні нельга было не толькі хадзіць, але нават зварухнуцца...

Канстанцін Дзмітрыевіч САРАКАВІН:

Лагерныя вырадкі вынашлі яшчэ адзін метад пакарання. Пасля дажджу было многа лужын, гразі. Яны прымушалі вязняў сабой вычышчаць гэтыя лужыны. Правініўся чалавек за што-небудзь, а то і без усялякай прычыны, даюць каманду: лажыся! І няшчасныя людзі — мужчыны, жанчыны, старыя павінны былі качацца ў гразі да таго часу, пакуль сабой не выберуць усю гразь. Потым ішлі ў баракі...

Пётр Аляксандравіч КОТ, калгаснік:

Асабліва каты глуміліся над яўрэямі. Памятаю, стала некалькі галаварэзаў перад лужынай, і праз гэтую лужыну пачалі нагамі перакідваць адзін аднаму зняволеных. Гулялі вар'яты чалавекам, як футбольным мячом.

І яшчэ: бандыты бралі некалькі вязняў і прымушалі прадстаўляць кавалерыю: адзін нагінаўся, другі садзіўся яму на спіну, трэці паганяў, а чацвёрты пытаўся: «Куды і навошта адправліся?» А азвярэлыя ахоўнікі дзіка рагаталі, весяліліся.

Міхаіл Міхайлавіч ПАУЛОЎСКІ, калгаснік:

Я трапіў у канцлагер, калі мне было пятнаццаці год. Але перанесці мне прыйшлося не менш, чым любому даросламу

(Заканчэнне на 4-й стар.)

Дарослых людзей, якіх вы бачыце на гэтых здымках, ужо няма ў жывых. Яны па-зверску закатаваны ў Калдычоўскім лагеры смерці, а іх дзеці засталіся сіротамі. Фатаграфіі загінуўшых прыслалі ў рэдакцыю іх родныя і знаёмыя.

На здымках: уверх — Людміла Ільвічна Новік з дачкой Ірачай. Маці расстралілі, а дачка прапала без вестак. Побач — закатаваны 92-гадовы свяшчэннік Аляксандр Валасевіч. Унізе — жонка і муж Лідзія і Георгій Хільтавы. На групавым здымку: Надзежда Іванаўна Хільтава (першая злева), расстраленая ў апошнюю ноч існавання лагера; Мікалай Аляксандравіч Хільтаў (першы справа), якога каты жывым спалілі ў лагеры смерці.

КАЛДЫЧОЎСКАЯ ТРАГЕДЫЯ

(Пачатак на 3-й стар.)

взяно. Кравапіўцы не звярталі ўвагі, каго яны караюць, дарослага або дзіця.

Жыў я ў маленькай падвальнай турэмнай камеры, куды напіхалі 22 чалавекі. Мы не маглі ад песнаты ні сесці, ні легчы. У дадатак да ўсяго каты налівалі туды брудную, смярдзючую ваду, у якой мы павінны былі стаяць суткамі...

Міхал Фёдаравіч ХМЯЛЬНІЦКІ:

Добра памятаю доктара Уладзіміра Тарасавіча Лукашэню, 92-гадовага сваяцэнніка Аляксандра Валасовіча. Мы сядзелі ў адной камеры.

...Калі гітлераўцы прыйшлі ў Баранавічы, доктара-тэрапеўта Лукашэню выклікалі ў СД, прапанавалі супрацоўнічаць з акупантамі. Уладзімір Тарасавіч наадрэз адмовіўся. Яго кінулі ў Калдычоўскі лагер. За тое, што ён любіў людзей і ўсяляк дапамагаў хворым зняволеным, Уладзімір Тарасавіч па-зверску закатавалі бандыты. Расстралялі ў лагеры і Аляксандра Валасовіча.

Пётр Селівестравіч САКУЦЬ:

Калі мы чулі дзікі брэх сабак, ведалі: дапытваецца чарговая ахвяра. Калі з'яўлялася чорная машына з боку Баранавіч — значыць вязуць у лагер новых пакутнікаў.

...Аднойчы ў лагер заехаў грузавік. Там штабелямі былі ўкладзены людзі, сярод якіх былі інваліды на кастылях, жанчыны і маленькія дзеці. Усіх выкінулі на зямлю, прымусілі распрануцца і пачалі звязваць рукі дротам. Маленькая дзяўчынка закрычала. Забойца Калько ўдарыў яе прыкладам па галоўцы, і яна назаўсёды змоўкла. Потым людзей зноў, як бярвенні, пакідалі на машыну, і яна паехала. Мы не ведалі, у чым правіліся гэтыя людзі, за што іх так тэрмінова адправілі на смерць.

Ольга Мікітаўна МАЙСЕЕНКА, хатняя гаспадыня:

Гэтыя варвары перабілі мне слыхавую перапонку, і я нічога не чую. А вось яшчэ адна памяць, на ўсё жыццё пакінутая душгаубамі на маёй правай рудэ: выпалены нумар 79596. Зна-

чыць, ужо да мяне ў Беларусі праз турмы і лагеры смерці прайшло больш за 79 тысяч чалавек!

Сцяпан Канстанцінавіч ЦАРУК, рабочы Баранавіцкага завода станкапрылад:

У лагер нас забралі разам з сястрой. Выклікалі на допыт і задаюць нам, падлеткам, пытанне:

— Камуністы?

— Не.

— Не прызнаецеся?!

І пачаліся катаванні.

Мяне прымусілі пакласці кісці рук па стол, і два каты пачалі біць па іх дубінкамі. Потым білі па галаве... У прытомнасць я прыйшоў у турэмнай камеры. Сястра пасля катаванняў захварэла і больш ніколі не паднялася.

Памятаю маладога вязня-настаўніка. Ён хацеў уцячы з лагера, але каты злавлілі яго. У той дзень я працаваў недалёка ад кухні. Да мяне падыйшоў Мядзенік, які зрэдку прыносіў мне, галоднаму хлапчуку, кавалкі сырога мяса, і сказаў:

— Ідзі паглядзі, якое сёння варыцца мяса.

Я падыйшоў да катла і ўбачыў у ім чалавечую ступню. Я страціў прытомнасць. Пазней мне казалі, што гэта была нагата маладога настаўніка, які хацеў уцячы з лагера...

Юлія Васільеўна ЕРМАЛІНСКАЯ, пенсіянерка:

Калько катаваў майго мужа Андрэя. Спачатку ён разоў 50 прымусіў яго кінуцца ў лужыну з гразцю, устаць і зноў лажыцца. Потым збіў да страты прытомнасці, так што муж доўгі час не мог зварухнуцца. Ён і да гэтага часу не можа хадзіць.

У лістападзе 1943 года ў лагер прывезлі вялікую групу людзей. Ім загадалі раздзецца і кінулі на мёрзлую зямлю, а каты з сабакамі і аўтаматамі акружылі пакутнікаў і рагаталі. Цэлую ноч пратрымалі так гэтых няшчасных, а раніцай замёрзлых людзей штабелямі пакідалі на машыны і павезлі на расстрэл. З акна сваёй камеры мы бачылі, як 12 грузавікоў, напоўненых людзьмі, паехалі ў бок лесу, дзе былі равы і магілы.

А чым кармілі нас у лагеры! Бацвінне, параны палын, па-

шклянцы баланды, запраўленай дохлай канінай і другой падаллю, сто грамаў невядома з чаго выпечанага хлеба — вось і ўсё наша харчаванне. Але і за гэтую падаль, перш чым атрымаць яе, зняволеныя павінны былі кланяцца адсечаным конскім кашытам...

Валянціна Антонаўна ІЗВЕКАВА, хатняя гаспадыня:

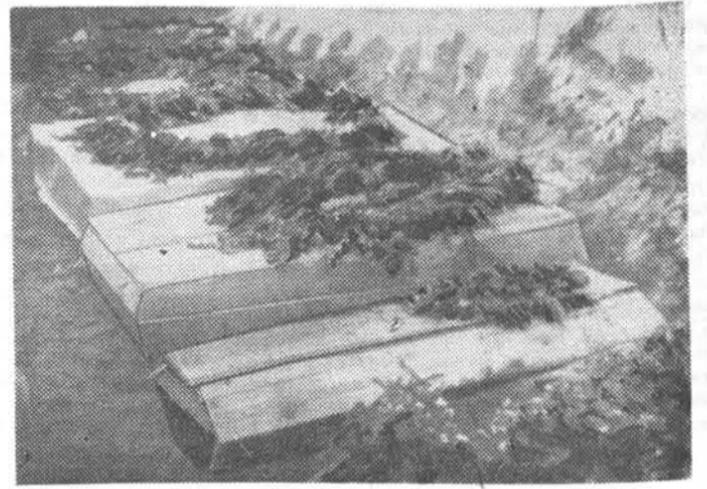
У 16 год я трапіла ў лагер. Не магу ўспамінаць зараз тых звяроў з чалавечым абліччам, якія арудавалі там. Вельмі многа гора давялося перанесці з-за іх мне і сотням іншых людзей.

... У маленькай душнай камеры з трохпавярховымі нарамі нас было 18 чалавек. Кожны дзень мы выконвалі цяжкую, знясілавую працу: здабывалі торф, выбіралі бульбу, мясілі гліну... Каты не маглі доўга трымаць людзей у лагеры: ад нечалавечых умоў жыцця людзі знемагалі і не здольны былі працаваць. Тады забойцы адпраўлялі іх на смерць.

... Сярод нас была дзяўчына-настаўніца Марыя. У нядзелю яе выклікалі на допыт, а нас пагналі глядзець кару. Мы бачылі, як ірвалі яе на кавалкі рыжыя сабакі, выдрэсаваныя Сянкевічам, чулі, як яна прасіла бандытаў не забіваць яе, але яе закатавалі.

Потым пачалі катаваць ва семнаццацігадовую Мілю Радкевіч. Пальцы яе рук нелюдзі закладвалі ў дзверы і ламалі іх. На галаве рвалі валасы, на спіне вывальвалі мяса. Калі Міля трапіла прытомнасць, яе аблівалі халоднай вадой і зноў працягвалі катаваць... Праз два дні Міля памерла.

... Вялікімі групамі людзей выганялі да месца масавага расстрэлу — ва ўрочышча Міхноўшчыну і ў лес, што каля Арабаўшчыны. Дайшла чарга і да жанчын нашай камеры. Усім загадалі раздзецца, звязалі рукі дротам. Адна дзяўчына пасаромелася скінуць ніжнюю бялізну. Забойца штыком распраў ёй кашулю і ўсю акрываўленую пагнаў на расстрэл. Разам з многімі няшчаснымі жанчынамі на кару ішлі маленькія дзеці. Была сярод нас і цяжарная жанчына Ядвіга Сенчык, настаўніца са Слоніма. Каля ямы каты загадалі ёй скінуць з сябе бялізну і доўга пацяшаліся над

На гэтым здымку труны, у якія былі пакладзены ахвяры Калдычоўскай трагедыі пасля вызвалення Беларусі Савецкай Арміяй. На месцы масавых расстрэлаў калдычоўскіх вязняў былі зробленыя раскопкі. Жыхары кветкамі ўшанавалі памяць пакутнікаў.

ёй. Потым штыком распраўлі жывот і дасталі плод. Знявечанае, акрываўленае цела кінулі ў яму, у якой рухаліся яшчэ жывыя, пакрытыя крывавай пенай людзі.

Фёдар Вікенцьевіч ШУМЕЙКА:

Усе зверствы, якія тварыліся ў лагеры, перадаць немагчыма. Цяжка паверыць, што ўсё гэта тварылі людзі.

Памятаю маладую жанчыну, якую пасля допыту галаварэзы прывалаклі ў камеру і кінулі ў кут. Праз некаторы час, сабраўшы апошнія сілы, жанчына прамовіла:

— Людзі, паглядзіце, што яны са мной зрабілі. Гэта ж нашы землякі, беларусы. У якіх душагубаў яны ператварыліся...

Так, яны сапраўды нарадзіліся і гадаваліся ў Беларусі. Але беларусамі іх назваць нельга. Яны даўно страцілі і нацыянальнае, і наогул чалавечае аблічча. Гэта ацёпкі грамадства, вырадкі, падонкі, дрэнны. Вось так гэтая дрэнная выконвала гітлераўскія планы аб знішчэнні славян, аб «ачыстцы ўсёй усходняй прасторы для райха». Сапраўдныя ж беларусы ў гэты час змагаліся на франтах Айчынай вайны, у партызанскіх атрадах.

... Мы раскажам табе, чытач,

і аб заключным акце Калдычоўскай трагедыі, аб апошнім дні існавання лагера смерці.

Было гэта 29 чэрвеня 1944 года. Канада гарматных залпаў савецкай артылерыі дакацілася і да Калдычова. Вязні ўспрынялі яе, як доўгачаканую музыку, надзею на выратаванне і жыццё. Забойцаў, карнікаў гэты гром кінуў у дрыжкі. Яны адчулі набліжэнне немінучай расплаты і вырашылі замест сляды свайго крывавага рабства — расстраляць усіх зняволеных лагера. Спяшаючыся, забойцы выкапалі вялікую яму і цэлую ноч падводзілі да яе новыя і новыя ахвяры. Аўтаматныя і кулямётныя чэргі... і яма хутка напаўнялася людзьмі. А тых, каго не паспявалі расстрэльваць, крывапіўцы жывымі кідалі ў зямлю... У гэтую ноч было расстраляна і задушана 574 чалавекі. На дошвітку забойцы падпалілі і ўзарвалі амаль усе лагеравыя будынкі і разам з фашысцкімі «заваўнікамі» кінуліся на Запад. Разам з імі паляцела з беларускай зямлі і зграя чорных груганцоў — беларускіх буржуазных нацыяналістаў.

Аб далейшай дзейнасці гэтых крумкачоў, якія за мяжой авлілі сабе новыя гнёзды, мы раскажам у наступным нумары нашай газеты.

(Працяг будзе.)

НЕ ГУДЗЕ ЗЯЛЁНАЯ ДУБРОВА

Con animo

1. Не гу-дзе зя-лё-на-я дуб-ро-ва - над ста-

1. Рон-кай-род-на-ю ма-ёй - толь-кі ве-цер

1. Жа-лас-на-я су-ро-ва - па-ні-хі-ды-

1. Пра-віць тут па-ёй -

Сябрам-вязням і жонцы маёй Людміле, паўшым смерцю мучанікаў у Калдычоўскім лагеры, прысвячаю.

Сяргей НОВІК-ПЯЮН

Не гудзе зялёная дуброва
Над старонкай роднага маёй,
Толькі вецер жаласна й сурова
Пахіды правіць тут па ёй.

Сном магільным спяць дубы-асілки,
Сцяла іх варожага рука,
Толькі пні, як помнікі-магілки,
Раняць душу й сэрца зямляка.

Па дубах сіročыя льюць слязы,
Клятву помсціць злыдням лес дае.

Прыдзе час шчаслівы, лепшы, новы,
Грудзьмі поўнымі ўздыхнем мы ўсе,
Загудзе нам новая дуброва
У новай славе, велічы, красе!

Калдычова,
лагер смерці,
чэрвень 1944 г.

Ды навокал сумныя бярозы,
Пахілішы голавы свае,

НЕСПАКОЙНЫЯ, ДАПЫТЛІВЫЯ

(Пачатак на 3-й стар.)

канаўчым майстэрстве, дапытлівым шукальнікам уласных шляхоў у мастацтве танца.

Мы бачылі А. Карзянкуву ў цэнтральных партыях балетаў «Мара» Я. Глебава і «Баядэрка» Мінкуса, «Лебядзінае возера» Чайкоўскага і «Блакiтны Дунай» І. Штрауса. Ва ўсіх гэтых і іншых творах артыстка звяртае на сябе ўвагу сваёй яркай, своеасаблівай індывідуальнасцю.

Танец артысткі багаты не толькі сваім «слоўнікам», але і «падтэкстам». Яе гераіні Марыя, Ада-Адылія, Францыска, пушкінская Мачыха, вулічная танцорка — жывыя людзі, думкі і эмоцыі якіх добра «чытаюцца». Виртуознасць танцавальных рухаў, багатая міміка не самамэта артысткі, а сродак душэўнай, шчырай размовы з глядачамі аб радасях і трывогах яе гераіні.

У акцёрскім майстэрстве баярыны адчуваецца імкненне наследаваць і развіваць рэалістычныя традыцыі рускага класічнага балету, узбагаачаючы яго мову з фальклорнага арсенала беларускага нацыянальнага танца.

Павагу глядача заслужылі таксама маладыя артысты М. Захарэвіч, Г. Ваксман, Л. Давідовіч (тэатр імя Янкі Купалы), Г. Маркіна і А. Яленская (тэатр імя Якуба Коласа), Н. Давыдзенка і В. Давыдаў (Тэатр оперы і балету), П. Дубашыні і Р. Маленчанка (Тэатр юнага глядача), Л. Былінская (тэатр імя М. Горкага) і многія іншыя.

У кожнага з іх ужо вызначыліся рысы творчай індывідуальнасці, прыкметны пошукі ўласнай тэмы ў мастацтве.

Так, напрыклад, М. Захарэвіч (у ролі Галі ў спектаклі «Пакуль вы маладыя» І. Мележа) паглыбляецца ў псіхалогію гераіні, у яе драматычны перажыванні і пачуцці. Артыстка часта знаёміць нас з характарамі складанымі, часам супярэчлівымі па сваіх ідэалах, але заўсёды поўнымі жаночага характава чалавечай прывабнасці.

Г. Ваксман — артыстка тэмпераментная і эмацыянальная, валодае шырокім спеціяльным дыяпазоном — ад захапляючай іскрыстай камедыі заходняй класікі — да высокай трагедыі. У «шматжанравым» таленце артысткі няма падзелу на галоўнае і другараднае. Усё іграецца з рамантычным уздымам, з поўнай аддачай розуму, сэрца і натхнення любімаму вобразу.

Надзвычай шчыры і сакавіты талент з выразнымі інтанацыямі народнага гумару ў Л. Давідовіч. Асабліва ёй блізка характары маладых калгасніц.

Гераіні Г. Маркінай — дасціпныя, ініцыятыўныя і вынаходлівыя, жыццелюбівыя, часам гарэзлівыя. У палітры артысткі належнае месца займае і сатыра. Са знішчальнай іроніяй выкрывае яна грубы цынзм, мяшчанскі маральны кодэкс Яўгеніі Любаміраўны («Выгнанне блудніцы» І. Шамякіна).

Нядаўня выпускіца Беларускага тэатральна-мастацкага ін-

тэатра А. Яленская праяўляе асабліва цікавасць да гераіка-эпічнай тэмы ў мастацтве. Не сурэацыя яна і маральна-этычныя праблемы.

У станоўчых і адмоўных вобразах П. Дубашыніскі заўсёды жыве «жыццём чалавечага духу» (К. Станіслаўскі), дамагаецца праўды і шматграннасці характараў. А Р. Маленчанка галоўную ўвагу аддае грамадскаму тэмперату сваіх гераінь, іх прыняццёвай пазіцыі ў жыцці і ў абароне ідэалаў.

Пачынаючая артыстка Л. Былінская пакуль што ўдала спрабуе свае сілы ў лірычных вобразах. Шырокі творчы дыяпазон у салястаў балету, заслужаных артыстаў БССР В. Давыдава і Н. Давыдзенкі. Гэта партнёры, яны на сцэне дапаўняюць адзін аднаго. Узніслая рамантыка В. Давыдава добра спалучаецца з сакавітымі псіхалагічнымі інтанацыямі Н. Давыдзенкі.

Слаўная беларуская творчая моладзь упэўнена авалодвае майстэрствам і будзе дастойным пераемнікам старэйшых мастакоў нацыянальнага тэатра.

Міхась МІХАЙЛАУ

НАШ АДРАС

Мінск, Ленінскі праспект, 77.
Дом друку. Для п'сьмаў: Мінск, паштовая скрынка № 14.

РЭДАКЦЫЯНАЯ КАЛЕГІЯ.